

Kunnandet är viktigare än kunskaperna

Publicerad här den 16 mars 2017

VAD ÄR DET FÖR MENING med att gå i skolan? Många elever ställer sig dagligen den frågan. Det svar de får från vuxenvärlden är att de måste skaffa sig kunskaper för att klara sig och få jobb i framtiden. Kunskaper är sådant som läraren berättar för dem eller sådant som de kan läsa sig till i läroböckerna. Det är de kunskaper som de kan visa på proven – som avgör vilka betyg de får.

Men det eleverna också kan fråga sig är vad de ska använda dessa kunskaper till, liksom hur och när. Det vill säga, det som är kvar av kunskaperna när glömskan har gjort sitt. Om målet för skolgången sades vara att de skulle få ett kunnande i stället för kunskaper, så skulle de inte behöva ställa den frågan. Om det var kunnandet, det vill säga förmågan att använda sig av det som eleverna har lärt sig, som mättes skulle meningen med undervisningen vara uppenbar för dem.

Eleverna ska kunna klara situationer i sitt framtida arbetsliv, privatliv och samhällsliv. Men de ska helst också kunna leva ett rikt liv. Allt detta kan uttryckas i termer av kunnande. Eleverna ska kunna utföra arbetsuppgifter, kunna samarbeta, kunna använda sig av modern informationsteknik, kunna kommunicera på svenska och på något annat språk, kunna lösa problem, kunna skapa och kunna konstruera och så vidare. Men de ska helst också vilja läsa böcker, kunna njuta av musik, kunna uppleva naturens under, kunna utveckla sin personlighet etcetera. För sådant kunnande behöver de en del kunskaper i botten. Men det är inte dessa kunskaper som är det viktiga, utan det kunnande som kunskaperna kan användas till. Insikten om detta kan leda till många positiva effekter.

Relevansen. Fristående kunskaper, som inte behövs i något kunnande, skulle betraktas som irrelevanta. Om läraren inte kan tala om för vilket kunnande som eleverna behöver kunskaperna, skulle de slippa att plugga in dem. Innehållet i undervisningen skulle styras av sådana situationer som eleverna sannolikt kommer att möta senare i livet, där de behöver ett kunnande. En stor del av den kunskapsbarlast, som lärare och läroböcker släpar på, kunde då lämpas överbord och detta skulle ge plats åt andra och mera meningsfulla aktiviteter.

Arbetsättet. Om det var kunnandet som eftersträvades skulle mycket av det traditionella arbetsättet, som så många elever finner urtråkigt, komma att ersättas av mera självständigt och elevaktivt arbete. Prestationerna i skolan skulle inte längre i så stor utsträckning gå ut på att memorera och reproducera vad läraren har sagt eller vad som står i läroboken. Läsningen till timplaner, nationella prov, Pisa och snäva ämnesgränser skulle luckras upp. Det skulle ge lärarna bättre möjligheter att tillsammans med eleverna utforma en undervisning som passade dem. Det skulle kunna leda till mer av ämnesintegrerande projektstudier och andra arbetsätt som kan ge eleverna bättre motivation och därmed bättre kunskapstillväxt.

Mycket skulle vara vunnet om man satte kunnandet i centrum för skolans arbete. Om man i skolan betraktade kunnandet som målen för verksamheten och kunskaperna som medel för att nå dessa mål.